

تمرکز طراح حقوق جزای اختصاصی

بر اساس آخرین اصلاحات

مؤلف: حمید قهرمانی (مدرس آموزش عالی)

تقدیم به :

پیشگوت و استاد بی بدیل حقوق جزای ایران
جناب آقای دکتر حسین میرمحمد صادقی

هشدار مهم و جدی !

این اثر ثبت شده و مورد حمایت قانون می‌باشد. هرگونه الگوبرداری از سبک و سیاق این کتاب یا استفاده از مطالب آن به هر طریق (به شکل کتاب، جزوه، فایل صوتی، تصویری و اپلیکیشن‌های تلفن همراه یا ارائه در سایت‌های اینترنتی و فضای مجازی) ممنوع بوده و متخلفین مطابق قوانین موضوعه کشوری تحت تعقیب شدید کیفری قرار خواهند گرفت.

سابقه برخورد شدید این انتشارات با مرتکبین بزه مزبور که برخی از آن‌ها اکنون با حبس‌های طولانی روبرو می‌باشند شاهدهی بر عزم راسخ این مجموعه در دفاع از آثار خود می‌باشد.

واحد حقوقی انتشارات ارشد

فهرست مطالب

۹.....	سخنی با خوانندگان محترم.....
۱۱.....	علائم اختصاری.....

حقوق جزای اختصاصی ۱

۱۳.....	جرائم علیه اموال و مالکیت.....
۱۵.....	کلاهبرداری.....
۵۴.....	خیانت در امانت.....
۷۷.....	سرقت.....
۱۳۳.....	صدور چک پرداخت نشدنی.....

حقوق جزای اختصاصی ۲

۱۵۹.....	جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی.....
۱۶۱.....	محرابه.....
۱۶۹.....	افساد فی الارض.....
۱۸۶.....	بغی.....
۱۹۰.....	تشکیل یا اداره یا عضویت در دسته یا جمعیت به قصد برهم زدن امنیت کشور.....
۱۹۴.....	تبلیغ علیه نظام یا به نفع گروه‌های مخالف نظام.....
۱۹۹.....	جاسوسی و سایر جرائم مرتبط.....
۲۰۰.....	مصادیق جاسوسی در ق.م.ا. ۱۳۷۵.....

- ۱- مطلع کردن اشخاص فاقد صلاحیت از اسرار ۲۰۰
- ۲- ورود به اماکن ممنوعه جهت سرقت اطلاعات یا نقشه برداری، فیلم برداری و عکس برداری از استحکامات نظامی، امنیتی و ۲۰۵
- ۳- جمع آوری اطلاعات طبقه بندی شده ۲۱۰
- ۴- سهل انگاری در نگهداری اطلاعات طبقه بندی شده ۲۱۵
- ۵- مخفی کردن جاسوسان یا معرفی جاسوس به کشورهای بیگانه ۲۲۰
- ۶- جاسوسی به نفع دولت بیگانه و به ضرر دولت بیگانه دیگر ۲۲۵
- ۷- جاسوسی رایانه ای ۲۲۸
- تحریک رزمندگان ۲۳۱
- تهدید به بمب گذاری وسایل نقلیه ۲۳۶
- همکاری با دولت های خارجی دشمن ۲۳۹
- سوء قصد به جان مقامات سیاسی داخلی ۲۴۲
- سوء قصد به جان مقامات سیاسی خارجی ۲۴۶
- توهین ۲۵۲
- توهین به مقدسات ۲۶۰
- توهین به بنیانگذار انقلاب اسلامی و رهبری جمهوری اسلامی ایران ۲۶۵
- توهین به دیگر مقامات دولتی ایران ۲۶۸
- توهین به مقامات سیاسی خارجی ۲۷۳
- تخریب ۲۷۶
- آتش زدن اموال دیگری ۲۸۲
- شکار یا صید حیوانات و جانوران وحشی حفاظت شده ۲۸۸
- اتلاف دفاتر و سایر اسناد دولتی ۲۹۲
- نهب و غارت ۲۹۶
- تخریب درختان ۲۹۹

- تخریب یا ایجاد حریق یا خرابکاری در تاسیسات عمومی..... ۳۰۶
- اقدامات تهدید آمیز علیه بهداشت عمومی..... ۳۱۱
- تخریب اموال فرهنگی و تاریخی..... ۳۱۶
- تخریب در زندان توسط زندانی..... ۳۲۲
- شکستن یا محو مهر یا پلمپ محلی که توسط مقامات صالح رسمی پلمپ یا مهر شده‌اند..... ۳۲۶
- تخریب داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی..... ۳۳۰
- مفهوم تبانی و آثار و انواع آن در ارتباط با جرائم علیه امنیت ملی..... ۳۳۲
- نشر اکاذیب..... ۳۳۶
- تظاهر یا قدرت نمایی..... ۳۴۲
- لطمه وارد کردن به تمامیت ارضی یا قلمروی حاکمیت ایران..... ۳۴۸
- جعل و استفاده از سند مجعول..... ۳۴۹
- تهیه و ترویج سکه قلب..... ۳۸۱
- رشا و ارتشا..... ۳۸۹

حقوق جزای اختصاصی ۳

- جرائم علیه اشخاص..... ۴۱۱
- کلیات..... ۴۱۳
- اعمال مجازات‌های تکمیلی و تبعی در خصوص جرائم قتل و مادون نفس که قصاص ندارد..... ۴۵۶
- شرکت در منازعه..... ۴۶۲
- معاونت در جرائم علیه اشخاص..... ۴۶۴
- طرق اثبات جرائم علیه اشخاص..... ۴۶۷
- سایر جرائم علیه اشخاص..... ۴۷۶

- افترا..... ۴۷۶
- نشر اکاذیب..... ۴۷۸
- افشای اسرار حرفه‌ای..... ۴۷۹
- هتک حرمت مراسلات، مخابرات یا مکالمات تلفنی..... ۴۸۰
- مزاحمت تلفنی..... ۴۸۰
- هتک حرمت منزل یا مسکن اشخاص..... ۴۸۱
- تهدید..... ۴۸۲
- توقیف یا اخفای غیر قانونی..... ۴۸۵
- سلب حقوق و آزادی مردم..... ۴۸۶
- آدم ربایی..... ۴۸۶
- قاچاق انسان..... ۴۸۸
- جرائم جنسی به عنف یا اکراه..... ۴۸۹
- مفاد آرای وحدت رویه جزایی از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۹۹..... ۴۹۱
- فهرست منابع و مآخذ..... ۵۰۹

سخنی با خوانندگان محترم

رویکرد چند سال اخیر طراحان سوال در مورد حقوق جزا، بیانگر این نکته مهم است که صرف خواندن و تسلط به نص قانون راهگشای موفقیت در آزمون نیست. رویه‌ی جدید، تمرکز اصلی خود را به «طرح مسأله» معطوف کرده است. بنابراین مخاطب باید در جزئیات آن موضوع تسلط کافی را پیدا کرده باشد تا بتواند از پس آزمون برآید. ممکن است این موضوع در مورد سایر مواد آزمون صدق نکند. اما درس حقوق جزا به یقین از جمله دروسی است که درک کامل مباحث مربوطه برای پاسخ دادن به سوالات ضروری است. به عنوان مثال اگر خوانندگان محترم تمام جوانب و جزئیات مربوط به جرم «خیانت در امانت» یا «کلاهبرداری» را مطالعه و تسلط پیدا نکرده باشند، بعید است که با حفظ کردن نص قانون بتوانند به سوالات مربوطه پاسخ دهند. منابع مرجع درس حقوق جزا گذشته از کثرت و حجم بالایی که دارند، مستلزم صرف زمان زیادی برای تسلط بر آنهاست. بعید است تندخوان‌ترین داوطلب آزمون حقوقی بتواند زودتر از هشت ماه کتب مرجع مرسوم در این خصوص را مطالعه کند. همین موضوع انگیزه‌ی تالیف کتاب حاضر شد تا نگارنده ابتدا با مطالعه دقیق منابع مرجع مجموعه‌ای را گردآوری نماید که بتواند تا حدودی جبران کننده‌ی کمبود زمان اکثر داوطلبان عزیز باشد.

مجموعه‌ای که در عین موجز بودن در برگیرنده تمام مطالبی باشد که مخاطب برای موفقیت خود به آن‌ها نیازمند است. در این کتاب سعی شده است تنوع و طراحی و چیدمان مطالب به گونه‌ای باشد که مخاطب محترم دچار خستگی مطالعه نشده و با میل و رغبت بیشتری مطالعه خود را دنبال کند. ابتدا شرح مختصری از

موضوع مطرح می‌شود. مواد قانونی مرتبط پس از آن می‌آید و نمودار عناصر جرم و در آخر هر مبحث هم نکات مهم مربوطه از کتب مرجع و نظرات اساتید بنام.

بخش مربوط به مفاد آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور امتیاز دیگر این کتاب است که آرای مزبور را از سال ۱۳۵۶ تا ۱۳۹۹ در یک یا دو جمله خلاصه کرده و پیام اصلی رأی را در اختیار مخاطبان محترم قرار داده است. قوانین خاص مهم نیز در بخش ضمیمه کتاب تدارک دیده شده تا نیازی به مراجعه به آن‌ها در سایر کتب نباشد.

نگارنده این سطور به هیچ وجه مدعی این نیست که تمامی مطالب کتاب حاضر را ابتدا به ساکن تحقیق و پژوهش کرده باشد و برای اولین بار نسبت به ارائه آن‌ها اقدام می‌کند، بلکه مطالب ارائه شده نظرات اساتید بنام و پیشکسوتی است که در بخش منابع و مآخذ از آن‌ها نام برده شده است. بنابراین موفقیت این کتاب نیز مدیون نظرات و ایده‌های ارزشمند آن عزیزان می‌باشد و نگارنده حداکثر می‌تواند به عنوان خواننده و منعکس کننده‌ی بیانات و ایده‌های آن اساتید گرانقدر تلقی شود. تلاش بر این بوده است تا مجموعه حاضر بدون کمترین نقصی به مخاطبان محترم ارائه شود.

با این حال چنانچه دانشجویان و اساتید محترم نکته نظرات ارزشمندی در خصوص بهبود این کتاب دارند، می‌توانند از طریق ناشر و راههای ارتباطی زیر نگارنده را مطلع نمایند تا در چاپ‌های بعد اصلاحات لازم صورت گیرد.

با احترام و آرزوی موفقیت

حمید قهرمانی

تابستان ۱۳۹۹

علائم اختصاری

۱. ق. م. ا. قانون مجازات اسلامی
۲. ق. آ. د. ک. قانون آئین دادرسی کیفری
۳. ق. م. قانون مدنی
۴. ق. ت. قانون تجارت
۵. ق. ا. قانون اساسی
۶. ق. ش. ح. ا. قانون شورای حل اختلاف
۷. ق. ج. س. قانون جرم سیاسی
۸. ق. م. ج. ن. م. قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح
۹. ل. ق. ا. ک. و. لایحه قانونی استقلال کانون وکلا
۱۰. ق. ج. ر. قانون جرائم رایانه‌ای
۱۱. ق. ا. ل. ق. ح. گ. ف. س.
..... قانون اصلاح لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها
۱۲. ق. م. ج. ک. قانون ملی شدن جنگل‌های کشور
۱۳. ق. م. ا. ص. قانون مجازات اخلال گران در صنایع
۱۴. ق. م. ا. ص. ن. ا. قانون راجع به مجازات اخلال گران در صنایع نفت ایران
۱۵. ق. پ. ب. ک. قانون پولی بانکی کشور
۱۶. ق. م. ا. ن. ک. قانون مجازات اخلال گران در نظام اقتصادی کشور
۱۷. ق. م. ط. قانون مسکوکات طلا
۱۸. ق. ح. ح. م. قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان

۱۹. ق. ت. م. م. ا. ا. ک قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری
۲۰. ق. ا. ق. ق. ت لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت
۲۱. ق. ت. پ. ج. ا. ا. قانون تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران
۲۲. ق. ت. ا. قانون تأمین اجتماعی
۲۳. ق. ا. ک قانون استخدام کشوری
۲۴. ق. م. ق. ک. ا. قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز
۲۵. ق. ت. ا. و قانون تصدیق انحصار وراثت
۲۶. ق. ش. ت. قانون شرکت‌های تعاونی
۲۷. ق. ب. ا. ب. قانون بازار اوراق بهادار
۲۸. ق. ص. چ. قانون صدور چک
۲۹. ق. ر. ک. ر. قانون راجع به کارشناسان رسمی
۳۰. ق. ت. ش. پ. ج. ا. ا. قانون تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران
۳۱. ق. م. ق. ا. قانون مبارزه با قاچاق انسان
۳۲. ق. ا. ل. ق. ح. گ. ف. س. ش. قانون اصلاح لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها
۳۳. ق. ح. گ. ف. س. ش. قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها
۳۴. ق. ح. ب. ج. م. قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع
۳۵. ق. ح. ح. م. ط. ذ. ج. ک قانون حفاظت و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور
۳۶. ق. م. ج. ک. قانون ملی شدن جنگل‌های کشور

به نام خدا

حقوق جزای اختصاصی ۱

جرائم علیه اموال و مالکیت

- ✓ کلاهبرداری
- ✓ خیانت در امانت
- ✓ سرقت
- ✓ صدور چک پرداخت نشدنی

کلاهبرداری

شرح مختصر موضوع

کلاهبردار شخصی است که برای بردن مال دیگری با سوءنیت متوسل به عملیات متقلبانه‌ای می‌شود که در نهایت، قربانی جرم از روی اختیار و رضایت مال خود را به وی می‌دهد. این جرم معمولاً از سوی کسانی ارتکاب می‌یابد که دارای مناصب و موقعیت‌های اجتماعی هستند و بدین وسیله با فریب و اغفال قربانی و از طریق صحنه سازی و مانورهای متقلبانه موفق به بردن مال وی می‌شوند.

بررسی جرم از منظر حقوق جزای عمومی

امکان تعویق صدور حکم	درجه جرم
خیر	۴
شمول نظام نیمه آزادی	امکان تعلیق اجرای مجازات
خیر	بله
مرور زمان تعقیب	شمول نظام آزادی مشروط
۱۰ سال	بله (در خصوص حبس)
اثر توبه مجرم بر سقوط مجازات	مرور زمان اجرای مجازات
بی تأثیر	۱۵ سال

مواد قانونی مرتبط

ماده ۱ ق. ت. م. م. ا. ا. ک ۱۳۶۷

ماده ۱- هر کس از راه حيله و تقلب مردم را به وجود شرکتهای یا تجارتخانههای یا کارخانهها یا موسسات موهوم یا به داشتن اموال و اختیارات واهی فریب دهد یا به امور غیر واقع امیدوار نماید یا از حوادث و پیش آمدهای غیر واقع بترساند و یا اسم و یا عنوان مجعول اختیار کند و به یکی از وسایل مذکور و یا وسایل تقلبی دیگر وجوه و یا اموال یا اسناد یا حوالهجات یا قبوض یا مفاسد حساب و امثال آنها تحصیل کرده و از این راه مال دیگری را ببرد کلاهبردار محسوب و علاوه بر رد اصل مال به صاحبش، به حبس از یک تا ۷ سال و پرداخت جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است محکوم می‌شود. (مجازات مرتکب بر اساس قانون کاهش حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، در صورتی که مبلغ کلاهبرداری تا یکصد میلیون تومان باشد شش ماه تا سه سال و نیم حبس و جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است می‌باشد.)

در صورتی که شخص مرتکب بر خلاف واقع عنوان یا سمت مأموریت از طرف سازمانها و موسسات دولتی یا وابسته به دولت یا شرکتهای دولتی یا شوراهای یا شهرداریها یا نهادهای انقلابی و به طور کلی قوای سه گانه و همچنین نیروهای مسلح و نهادها و موسسات مأمور به خدمت عمومی اتخاذ کرده یا اینکه جرم با استفاده از تبلیغ عامه از طریق وسائل ارتباط جمعی از قبیل رادیو، تلویزیون، روزنامه و مجله یا نطق در مجامع و یا انتشار آگهی چاپی یا خطی صورت گرفته باشد یا مرتکب از کارکنان دولت یا موسسات و سازمانهای دولتی یا وابسته به دولت یا شهرداریها یا نهادهای انقلابی به خدمت عمومی باشد علاوه بر رد اصل مال به صاحبش به حبس از ۲ تا ده سال و انفصال ابد از خدمت دولتی و پرداخت جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است محکوم می‌شود. (مجازات مرتکب بر اساس قانون کاهش حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، در صورتی که مبلغ کلاهبرداری تا یکصد میلیون تومان باشد یک تا پنج سال حبس و انفصال ابد از خدمات دولتی و جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است می‌باشد.)

تبصره ۱- به موجب ماده ۱۵ قانون کاهش حبس تعزیری مصوب اردیبهشت ۱۳۹۹ نسخ گردیده است.

تبصره ۲- مجازات شروع به کلاهبرداری حسب مورد حداقل مجازات مقرر در همان مورد خواهد بود و در صورتی که نفس عمل انجام شده نیز جرم باشد، شروع کننده به مجازات آن جرم نیز محکوم میشود.

مستخدمان دولتی علاوه بر مجازات مذکور چنانچه در مرتبه مدیر کل یا بالاتر یا همپراز آن‌ها باشند به انفصال دائم از خدمات دولتی و در صورتی که در مراتب پایین تر باشند به شش ماه تا سه سال انفصال موقت از خدمات دولتی محکوم می‌شوند. (مجازات شروع به کلاهبرداری به موجب ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ بر اساس ماده ۱۲۲ ق.م.ا. ۱۳۹۲ تعیین می‌شود).

ماده ۵ ق. ت. م. م. ا. ک ۱۳۶۷ (اصلاحی ۱۳۹۹)

ماده ۵- هر یک از کارمندان و کارکنان ادارات و سازما نها یا شوراهای و یا شهرداریها و موسسات و شرکتهای دولتی و یا وابسته به دولت و یا نهادهای انقلابی و دیوان محاسبات و موسساتی که به کمک مستمر دولت اداره میشوند و یا دارندگان پایه قضائی و به طور کلی قوای سه گانه و همچنین نیروهای مسلح و مأمورین به خدمات عمومی از رسمی یا غیر رسمی وجوه یا مطالبات یا حواله‌ها یا سهام و اسناد و اوراق بهادار و یا سایر اموال متعلق به هر یک از سازمانها و موسسات فوق الذکر و یا اشخاص را که بر حسب وظیفه به آن‌ها سپرده شده است به نفع خود یا دیگری برداشت و تصاحب نماید مختلس محسوب و بترتیب زیر مجازات خواهد شد .

تبصره ۱- در صورتیکه میزان اختلاس تا پنجاه هزار ریال باشد مرتکب به شش ماه تا سه سال حبس و شش ماه تا سه سال انفصال موقت و هر گاه بیش از این مبلغ باشد به دو تا ده سال حبس و انفصال دائم از خدمات دولتی و در هر مورد علاوه بر رد وجه یا مال مورد اختلاس به جزای نقدی معادل دو برابر آن محکوم می‌شود .

تبصره ۲- چنانچه عمل اختلاس توأم با جعل سند و نظایر آن باشد در صورتی که میزان اختلاس تا پنجاه هزار ریال باشد مرتکب به ۲ تا ۵ سال حبس و یک تا ۵ سال انفصال موقت و هر گاه بیش از این مبلغ باشد به ۷ تا ده سال حبس و انفصال دائم از خدمات دولتی و در هر دو مورد علاوه بر رد وجه یا مال مورد اختلاس به جزای نقدی معادل دو برابر آن محکوم می‌شود .

تبصره ۳- هر گاه مرتکب اختلاس قبل از صدور کیفر خواست تمام وجه یا مال مورد اختلاس را مسترد نماید دادگاه او را از تمام یا قسمتی از جزای نقدی معاف می‌نماید و اجراء مجازات حبس را معلق ولی حکم انفصال درباره او اجراء خواهد شد.

تبصره ۴- حداقل نصاب مبالغ مذکور در جرائم اختلاس از حیث تعیین مجازات یا صلاحیت محاکم اعم از این است که جرم دفعتهاً واحده یا به دفعات واقع شده و جمع مبلغ مورد اختلاس بالغ بر نصاب مزبور باشد.

تبصره ۵- هر گاه میزان اختلاس زائد برصد هزار ریال باشد، در صورت وجود دلایل کافی، صدور قرار بازداشت موقت به مدت یکماه الزامی است و این قرار در هیچ یک از مراحل رسیدگی قابل تبدیل نخواهد بود. همچنین وزیر دستگاه می تواند پس از پایان مدت بازداشت موقت، کارمند را تا پایان رسیدگی و تعیین تکلیف نهائی وی از خدمت تعلیق کند. به ایام تعلیق مذکور در هیچ حالت هیچگونه حقوق و مزایائی تعلق نخواهد گرفت.

تبصره ۶- به موجب قانون کاهش حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹/۲/۲۳ نسخ شده است

ماده ۱۳۱ ق.م.ا. ۱۳۹۲

ماده ۱۳۱- در جرائم موجب تعزیر هرگاه رفتار واحد، دارای عناوین مجرمانه متعدد باشد، مرتکب به مجازات اشد محکوم می شود.

ماده ۵۹۹ ق.م.ا. ۱۳۷۵

ماده ۵۹۹- هر شخصی عهده دار انجام معامله یا ساختن چیزی یا نظارت در ساختن یا امر به ساختن آن برای هر یک از ادارات و سازمانها وموسسات مذکور در ماده (۵۹۸) بوده است به واسطه تدلیس در معامله از جهت تعیین مقدار یا صفت یا قیمت بیش از حد متعارف مورد معامله یا تقلب در ساختن آن چیز نفعی برای خود یا دیگری تحصیل کند، علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از شش ماه تا پنج سال محکوم خواهد شد.

بموجب ماده ۱۰۴ ق.م.ا. ۱۳۹۲ (اصلاحی ۱۳۹۹) جرائم در حکم کلاهبرداری و جرائمی که مجازات کلاهبرداری درباره آنها مقرر شده یا طبق قانون کلاهبرداری محسوب می شود در صورت داشتن بزه دیده و به شرطی که مبلغ آن از نصاب مقرر در ماده ۳۶ بیشتر نباشد از جمله جرائم قابل گذشت محسوب شده و به موجب تبصره ماده ۱۰۴ فوق مجازات «حبس» آنها در صورتی که جرم مزبور از درجه ۴ تا ۸ باشد به نصف تقلیل پیدا می کند.

ماده ۴۰۱ ق.م.ا.

ماده ۴۰۱- اگر برای شرط مدت معین نشده باشد هم شرط خیار و هم بیع باطل است.

ماده ۱۲۲ ق.م.ا. ۱۳۹۲

ماده ۱۲۲- هر کس قصد ارتکاب جرمی کرده و شروع به اجرای آن نماید، لکن به واسطه عامل خارج از اراده او قصدش معلق بماند، به شرح زیر مجازات می شود:

الف- در جرائمی که مجازات قانونی آن‌ها سلب حیات، حبس دائم یا حبس تعزیری درجه یک تا سه است به حبس تعزیری درجه چهار

ب- در جرائمی که مجازات قانونی آن‌ها قطع عضو یا حبس تعزیری درجه چهار است به حبس تعزیری درجه پنج

پ- در جرائمی که مجازات قانونی آن‌ها شلاق حدی یا حبس تعزیری درجه پنج است به حبس تعزیری یا شلاق یا جزای نقدی درجه شش

تبصره- هرگاه رفتار ارتكابی، ارتباط مستقیم با ارتكاب جرم داشته، لکن به جهات مادی که مرتکب از آن‌ها بی اطلاع بوده وقوع جرم غیرممکن باشد، اقدام انجام شده در حکم شروع به جرم است.

بند «پ» ماده ۳۸ ق.م.ا. ۱۳۹۲

ماده ۳۸- جهات تخفیف عبارتند از:

الف- گذشت شاکی یا مدعی خصوصی

.....

پ- اوضاع و احوال خاص مؤثر در ارتكاب جرم، از قبیل رفتار یا گفتار تحریک آمیز بزه دیده یا وجود انگیزه شرافتمندانه در ارتكاب جرم

ماده ۱۲۵ ق.م.ا. ۱۳۹۲

ماده ۱۲۵- هر کس با شخص یا اشخاص دیگر در عملیات اجرائی جرمی مشارکت کند و جرم، مستند به رفتار همه آن‌ها باشد خواه رفتار هر یک به تنهایی برای وقوع جرم کافی باشد خواه نباشد و خواه اثر کار آنان مساوی باشد خواه متفاوت، شریک در جرم محسوب و مجازات او مجازات فاعل مستقل آن جرم است. در مورد جرائم غیرعمدی نیز چنانچه جرم، مستند به تقصیر دو یا چند نفر باشد مقصران، شریک در جرم محسوب می‌شوند و مجازات هر یک از آنان، مجازات فاعل مستقل آن جرم است.

تبصره- اعمال مجازات حدود، قصاص و دیات در مورد شرکت در جنایت با رعایت مواد کتابهای دوم، سوم و چهارم این قانون انجام میگیرد.

ماده ۱۲۶ ق.م.ا. ۱۳۹۲

ماده ۱۲۶- اشخاص زیر معاون جرم محسوب می‌شوند: الف- هرکس، دیگری را ترغیب، تهدید، تطمیع، یا تحریک به ارتکاب جرم کند یا با دسیسه یا فریب یا سوءاستفاده از قدرت، موجب وقوع جرم گردد. ب- هرکس وسایل ارتکاب جرم را بسازد یا تهیه کند یا طریق ارتکاب جرم را به مرتکب ارائه دهد. پ- هرکس وقوع جرم را تسهیل کند.

تبصره- برای تحقق معاونت در جرم، وحدت قصد و تقدم یا اقتران زمانی بین رفتار معاون و مرتکب جرم شرط است. چنانچه فاعل اصلی جرم، جرمی شدیدتر از آنچه مقصود معاون بوده است مرتکب شود، معاون به مجازات معاونت در جرم خفیفتر محکوم می‌شود.

ماده ۱۳۰ ق.م.ا. ۱۳۹۲

ماده ۱۳۰- هرکس سردستگی یک گروه مجرمانه را برعهده گیرد به حداکثر مجازات شدیدترین جرمی که اعضای آن گروه در راستای اهداف همان گروه مرتکب شوند، محکوم می‌گردد مگر آنکه جرم ارتكابی موجب حد یا قصاص یا دیه باشد که در این صورت به حداکثر مجازات معاونت در آن جرم محکوم می‌شود. در محاربه و افساد فی الارض زمانی که عنوان محارب یا مفسد فی الارض بر سر دسته گروه مجرمانه صدق کند حسب مورد به مجازات محارب یا مفسد فی الارض محکوم می‌گردد.

تبصره ۱- گروه مجرمانه عبارت است از گروه نسبتاً منسجم متشکل از سه نفر یا بیشتر که برای ارتکاب جرم تشکیل می‌شود یا پس از تشکیل، هدف آن برای ارتکاب جرم منحرف می‌گردد.

تبصره ۲- سردستگی عبارت از تشکیل یا طراحی یا سازماندهی یا اداره گروه مجرمانه است.

ماده ۱۳۴ ق.م.ا. ۱۳۹۲ (اصلاحی ۱۳۹۹)

ماده ۱۳۴- در تعدّد جرائم تعزیری، تعیین و اجرای مجازات به شرح زیر است:

الف- هرگاه جرائم ارتكابی مختلف نباشد، فقط یک مجازات تعیین می‌شود و در این صورت، دادگاه می‌تواند مطابق ضوابط مقرر در این ماده که برای تعدّد جرائم مختلف ذکر شده، مجازات را تشدید کند.

ب- در مورد جرائم مختلف، هرگاه جرائم ارتكابی بیش از سه جرم نباشد، حداقل مجازات هر یک از آن جرائم بیشتر از میانگین حداقل و حداکثر مجازات مقرر قانونی است.

پ- چنانچه جرائم ارتكابی مختلف، بیش از سه جرم باشد، مجازات هر یک، حداکثر مجازات قانونی آن جرم است. در این صورت دادگاه می‌تواند مجازات هر یک را بیشتر از حداکثر مجازات مقرر قانونی تا یک‌چهارم آن تعیین کند.

ت- در تعدّد جرائم درجه هفت و درجه هشت با یکدیگر، حسب مورد مطابق مقررات این ماده اقدام می‌شود و جمع جرائم درجه هفت و درجه هشت با درجه شش و بالاتر سبب تشدید مجازات جرائم اخیر نمی‌شود. در جمع این جرائم با جرائم درجه شش و بالاتر، به طور جداگانه برای جرائم درجه هفت و درجه هشت مطابق این ماده تعیین مجازات می‌شود و در هر صورت مجازات اشد قابل اجراء است.

ث- در هر یک از بندهای فوق، فقط مجازات اشد مندرج در دادنامه قابل اجراء است و اگر مجازات اشد به یکی از علل قانونی تقلیل یابد یا تبدیل شود یا به موجبی از قبیل گذشت شکای خصوصی، نسخ مجازات قانونی یا مرور زمان غیرقابل اجراء گردد، مجازات اشد بعدی اجراء می‌شود و در این صورت میزان مجازات اجراء شده قبلی در اجرای مجازات اشد بعدی محاسبه می‌شود. آزادی مشروط، تعلیق اجرای مجازات و عفو در حکم اجراء است.

ج- در هر مورد که مجازات قانونی فاقد حداقل یا ثابت باشد، اگر جرائم ارتكابی بیش از سه جرم نباشد دادگاه می‌تواند تا یک ششم و اگر بیش از سه جرم باشد تا یک چهارم به اصل آن اضافه کند.

چ- در صورتی که در جرائم تعزیری، از رفتار مجرمانه واحد، نتایج مجرمانه متعدد حاصل شود، مرتکب به مجازات جرم اشد محکوم می‌شود.

ح- هرگاه در قانون برای جرمی یکی از مصادیق مجازات‌های مندرج در مواد (۲۳) یا (۲۶) این قانون به‌عنوان مجازات اصلی مقرر شده باشد، آن مجازات در هر صورت اجراء می‌شود، حتی اگر مربوط به مجازات غیراشد باشد. همچنین اگر مجازات اشد وفق ماده (۲۵) این قانون، فاقد آثار تبعی و مجازات خفیف‌تر دارای آثار تبعی باشد، علاوه بر مجازات اصلی اشد، مجازات تبعی مزبور نیز اجراء می‌شود.

خ- در تعدّد جرم در صورت وجود جهات تخفیف مجازات برای هر یک از جرائم، مطابق مواد (۳۷) و (۳۸) این قانون اقدام می‌شود.

د- در صورتی که مجموع جرائم ارتكابی در قانون عنوان مجرمانه خاصی داشته باشد، مقررات تعدّد جرم اعمال نمی‌شود و مرتکب به مجازات مقرر در قانون محکوم می‌شود.